

ส่วนที่สอง: บทความเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย”

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาความยากจนและการส่งเสริมการกระจายรายได้ โดยมุ่งเน้นการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท สร้างโอกาสการพัฒนาด้านอาชีพและการมีงานทำ รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการติดตามสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้เผยแพร่สู่สาธารณชน โดยพบว่าผลการพัฒนาดังกล่าวทำให้สังคมไทยก้าวหน้าไปในหลายด้าน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวนคนยากจนลดลง การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและสาธารณสุขอย่างทั่วถึงมากขึ้น ขณะที่การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมนับว่ามีความก้าวหน้าช้า ประกอบกับยังมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้นได้ อาทิ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กลุ่มที่สามารถเข้าถึงมีโอกาสพัฒนาทักษะและได้ผลตอบแทนแตกต่างเพิ่มขึ้นจากผู้ที่ไม่ได้เข้าถึงโอกาสฯ ประเด็นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงยังเป็นประเด็นท้าทายที่สำคัญและถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อเร่งพัฒนาและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

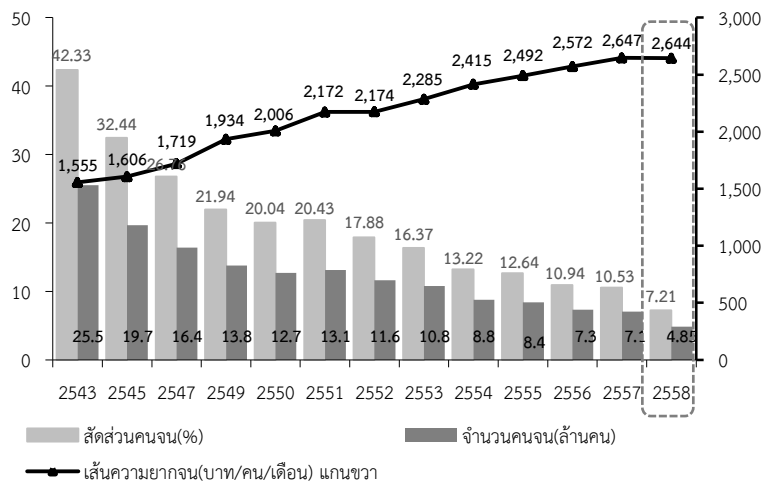
สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของไทย

1. ความยากจนมีแนวโน้มดีขึ้น ปี 2558 สัดส่วนคนจนลดลงเหลือร้อยละ 7.2 จากร้อยละ 10.5 ในปี 2557 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร และลดรายจ่าย/ต้นทุนการผลิต โดยการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตร การลดและควบคุมค่าเช่านา การจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ และบรรเทาปัญหาหนี้สิน การจัดหาตลาดและที่ดินทำกิน ตลอดจนการกระตุ้นการลงทุนขนาดเล็กทั่วประเทศ

2. ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ลดลงแต่ยังอยู่ระดับค่อนข้างสูง ด้านการกระจายรายได้ พบว่า สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ลดลงเหลือ 0.445 ในปี 2558 จาก 0.465 ในปี 2556 เมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้ของประชากรจำแนกตามระดับรายได้ พบว่ากลุ่มประชากร 10% ที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนถือครองรายได้สูงถึงร้อยละ 35 สูงกว่าประชากร 10% ที่มีรายได้ต่ำสุดประมาณ 22 เท่า ซึ่งยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง

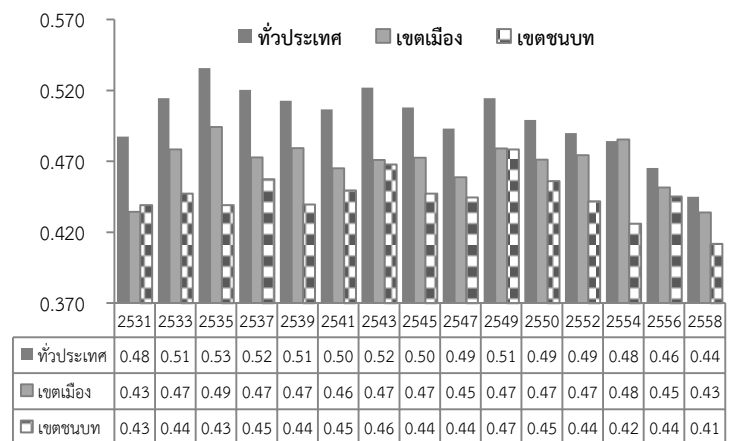
3. ความเหลื่อมล้ำด้านสินทรัพย์ พบว่า สินทรัพย์ทางการเงินกระจุกอยู่ในคนจำนวนน้อย โดยบัญชีเงินฝากประมาณร้อยละ 0.1 ของบัญชีทั้งหมดมีเงินฝากสูงถึงร้อยละ 49.2 ของเงินฝากทั้งหมด ขณะที่การถือครองที่ดินของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนถือครองที่ดินถึงร้อยละ 61.5 ซึ่งสูงกว่าประชากรที่เหลืออีกร้อยละ 90 ที่มีสัดส่วนถือครองที่ดินเพียงร้อยละ 38.5

เส้นความยากจน สัดส่วนคนจน และจำนวนคนจน ตั้งแต่ปี 2543-2558

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini coefficient) ด้านรายได้ : ทั่วประเทศ เขตเมือง-เขตชนบท

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

4. ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการทางสังคม
ในส่วนของการบริการภาครัฐ แม้จะมีการขยายการให้บริการอย่างทั่วถึงแล้ว แต่ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการจัดบริการภาครัฐที่มีคุณภาพทั้งในด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการคุ้มครองแรงงานที่มีประกันทางสังคมครอบคลุมเพียงร้อยละ 36.3 แม้จะขยายการคุ้มครองสู่แรงงานนอกระบบ

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนคนจนลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การดำเนินมาตรการแก้ปัญหาความยากจนและมาตรการทางสังคมด้านการศึกษา สาธารณสุข และการจัดให้มีสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมการเข้าถึงของประชาชนมากขึ้น ส่วนความเหลื่อมล้ำซึ่งสะท้อนจากสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้แม้จะมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2549 แต่ค่าสัมประสิทธิ์ยังอยู่ในช่วง 0.45-0.54 ซึ่งยังอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และแม้สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่มผู้มีรายได้สูง 10% จะมีสัดส่วนถือครองรายได้มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 40 ในปี 2539 เหลือร้อยละ 35 ในปี 2558 และกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง (กลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่ 2-7) จะมีสัดส่วนถือครองรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 36 อย่างไรก็ตาม กลุ่ม 10% ที่มีรายได้น้อยที่สุดมีสัดส่วนถือครองรายได้ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักเนื่องจากเป็นกลุ่มยากจนเรื้อรังยากต่อการเข้าถึงและพัฒนาศักยภาพทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้คนจนกับคนรวยที่สุดยังมากกว่า 20 เท่า ซึ่งค่อนข้างสูงจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง

สัดส่วนรายได้ของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากร ตามระดับรายได้ ปี 2531-2558

กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)							
	2531	2535	2539	2543	2547	2550	2554	2558
กลุ่ม 10% ที่ 1 (จนที่สุด)	1.78	1.53	1.62	1.5	1.75	1.55	1.56	1.58
กลุ่ม 10% ที่ 2	2.8	2.42	2.56	2.45	2.73	2.66	3.05	3.34
กลุ่ม 10% ที่ 3	3.6	3.13	3.34	3.22	3.56	3.51	3.88	4.22
กลุ่ม 10% ที่ 4	4.45	3.93	4.21	4.06	4.46	4.45	4.76	5.18
กลุ่ม 10% ที่ 5	5.5	4.9	5.26	5.09	5.55	5.56	5.77	6.29
กลุ่ม 10% ที่ 6	6.89	6.2	6.57	6.42	6.9	6.97	7.02	7.63
กลุ่ม 10% ที่ 7	8.84	7.96	8.48	8.37	8.73	8.86	8.66	9.33
กลุ่ม 10% ที่ 8	11.78	10.96	11.42	11.48	11.61	11.49	10.92	11.66
กลุ่ม 10% ที่ 9	17.14	16.54	16.58	17.06	16.41	16.08	15.11	15.78
กลุ่ม 10% ที่ 10 (รวยที่สุด)	37.23	42.44	39.95	40.36	38.3	38.87	39.27	34.98
รวม	100	100	100	100	100	100	100	100
สัดส่วนกลุ่มที่ 10/กลุ่มที่ 1 (เท่า)	20.91	27.65	24.62	26.82	21.93	25.1	25.23	22.08

ที่มา: ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

นโยบายและการดำเนินงานของรัฐบาล

มาตรการการแก้ไขปัญหาค่าความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีนโยบายและแนวทางในเรื่องการเร่งสร้างโอกาส อาชีพและการมีรายได้ที่มั่นคง การอุดหนุนช่วยเหลือเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายของคนจน การออกกฎหมาย และการสนับสนุนการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งร่วมมือกับมูลนิธิ องค์กรเอกชน ขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ ชุมชน โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง ได้แก่

การเพิ่มโอกาสการทำงานและคุ้มครองแรงงาน โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ อาทิ การจัดหาตำแหน่ง พัฒนา ศูนย์ข้อมูลและบูรณาการข้อมูลเพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ ดำเนินงานโครงการ “ศูนย์บริการจัดหางานเพื่อคนไทย” (Smart Job Center) เพื่อส่งเสริมให้มีงานทำของคนทุกกลุ่มโดยบริการแบบครบวงจรโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่ จัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานและสนับสนุนเครือข่ายแรงงานนอกระบบ” โดยสำรวจข้อมูลด้านอาชีพเพื่อช่วยให้ได้รับการคุ้มครองและเข้าถึงบริการของรัฐในการยกระดับคุณภาพชีวิต การคุ้มครองแรงงานให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งในเรื่องค่าจ้าง โดยจัดทำกำหนดอัตราค่าจ้างตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน การตรวจแรงงานและให้ความรู้ ส่งเสริมสถานประกอบการดำเนินตามข้อกำหนดมาตรฐานแรงงาน สนับสนุนให้มีการประกันตนของแรงงานนอกระบบ ตลอดจนคุ้มครองคนหางานไม่ให้ถูกหลอกลวง

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเพื่อการประกอบอาชีพ โดยอบรมศักยภาพให้ได้มาตรฐานและมีผลิตภาพสูง ส่งเสริมการเข้าทดสอบมาตรฐานแรงงาน ตลอดจนสร้างโอกาสและการเข้าถึงทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ผู้ยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส โดยขยายผลโครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลในโรงเรียนขนาดเล็ก 15,369 แห่ง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ 15,553 แห่ง โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) การจัดการศึกษา 15 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และจัดให้มี

กองทุนการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบ/การศึกษาตามอัธยาศัย โดยจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนโดยใช้ กศน. ตำบลเป็นฐานบริการอินเทอร์เน็ตและ Wi-Fi ฟรี 7,424 แห่ง เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงความรู้ อาชีพ และพัฒนาศักยภาพ

การพัฒนาปัจจัยการผลิตและแหล่งทุน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดินโดยนำที่ดินราชพัสดุมาแก้ไขปัญหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัย การแก้ไขปัญหาที่ทำกินของเกษตรกรและการรุกรานเขตป่าสงวนโดยเร่งสำรวจ/คัดกรองผู้ใช้ประโยชน์และออกแบบแผนผังการใช้ที่ดินเพื่อควบคุมให้มีการบุกรุกและสามารถฟื้นฟูระบบนิเวศน์ การฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพดิน การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบและจัดหาแหล่งเงินทุน อาทิ นาโนไฟแนนซ์ โครงการให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การให้สินเชื่อผ่านกองทุนหมู่บ้าน กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี สินเชื่อผู้มีรายได้น้อย รวมทั้งการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ โดยสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านเพื่อลงทุนโครงสร้างพื้นฐานชุมชน เช่น การสร้างยุ้งฉาง โรงตากข้าว โรงสีชุมชน โรงปุ๋ยชุมชน และจัดทำแหล่งน้ำ เป็นต้น

2. **การช่วยเหลือ อดทน และลดรายจ่าย** เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการและมีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการสาธารณสุขเพื่อวางรากฐานระบบหลักประกันสุขภาพให้ครอบคลุมบุคคลที่มีปัญหาสถานะ 208,631 คน การลดรายจ่ายในการดำรงชีพผู้มีรายได้น้อยทั้งด้านการเดินทาง ค่าครองชีพ การอุดหนุนเลี้ยงดูบุตรครอบครัวยากจน ผู้ป่วยเอดส์ ผู้พิการ บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก ช่วยเหลือเกษตรกรยากจนทั้งเรื่องหนี้สิน ลดดอกเบี้ย ขาดเชยรายได้ และสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายฉุกเฉินเกษตรกรที่ประสบภัยแล้ง การช่วยเหลือเรื่องที่อยู่อาศัยโดยสนับสนุนศูนย์คนไร้บ้าน ให้เช่าอาคารสำหรับผู้มีรายได้น้อย จัดทำโครงการบ้านเคหะประชารัฐ บ้านมั่นคง รวมถึงโครงการบ้านพอเพียง (ซ่อมแซม/สร้างทดแทน) เป็นต้น

3. **การออกกฎหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ** ด้านภาษี ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 40) พ.ศ. 2558 โดยประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 5 สิงหาคม 2558 รวมทั้งออกกฎหมายรองอีก 6 ฉบับ อาทิ หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินและสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีแต่ละราย การคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส ได้แก่ พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. 2557 พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558

4. **การสนับสนุนการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ยึดหลักให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง โดยการส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพ วิเคราะห์รายรับรายจ่ายหรือต้นทุนการผลิต 201,245 ราย เพื่อให้เกิดการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น รู้จักลดต้นทุน เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนและพึ่งตนเองได้ รวมทั้งการส่งเสริมการทำบัญชีต้นกล้าในกลุ่มเด็กและเยาวชน การอบรมเกษตรกรตามแนวทฤษฎีใหม่โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง 15,732 ราย การเผยแพร่และสร้างความเข้าใจโดยเปิดให้ กศน. เป็นศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประจำตำบลกว่า 7 พันแห่ง รวมทั้งการส่งเสริมด้านงานวิชาการความรู้ อาทิ การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตร ศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ แปลงเรียนรู้/สาธิต/ศึกษา ตลอดจนการพัฒนาและวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และบำรุงดินกว่า 1 แสนไร่

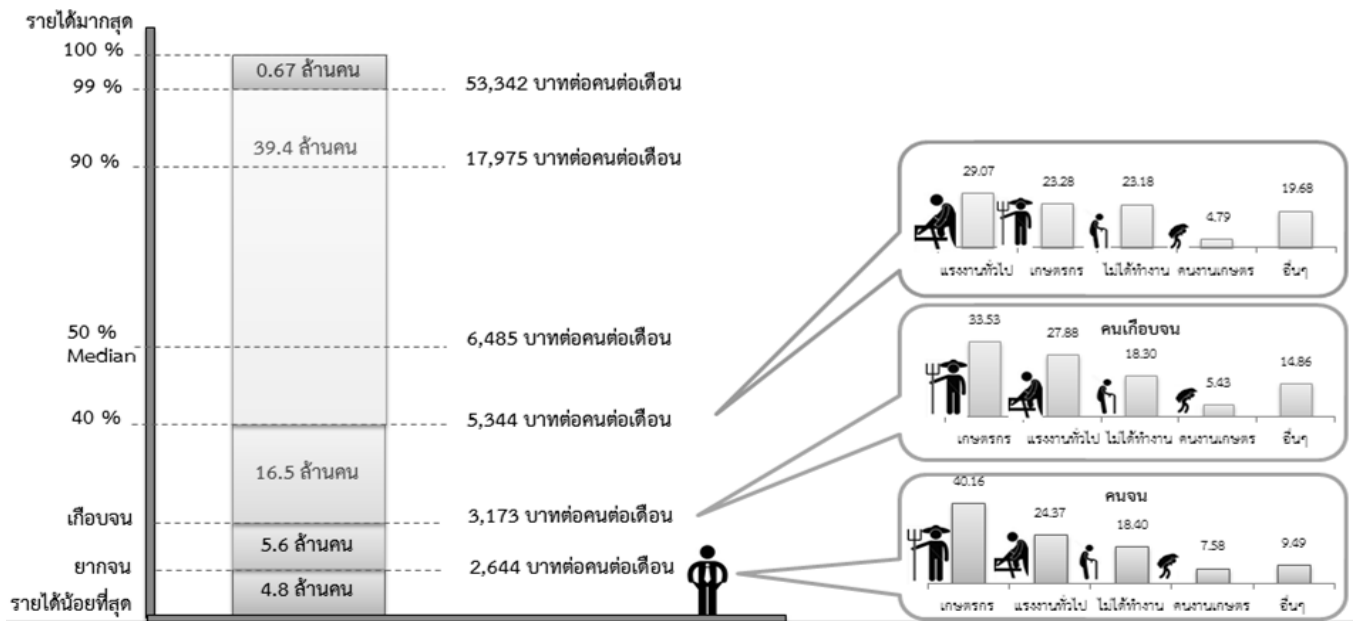
แม้ว่าจะมีการดำเนินงานแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง โดยสาเหตุของความเหลื่อมล้ำที่สำคัญมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่ไม่สมดุลมีการพึ่งพาการส่งออกมาก มุ่งเน้นเป้าหมายการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาอย่างเป็นธรรม การบริหารราชการแผ่นดินที่ขาดประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส มีการเอื้อประโยชน์ต่อบางกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นล่าช้า ทำให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรทรัพยากรอย่างเต็มที่ และการขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทรัพยากรที่ดิน น้ำ แหล่งเงินทุนและอื่นๆ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ การมีอาชีพและมีรายได้ ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ในหลากหลายสาขา การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่ผันผวนรุนแรง และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยเทคโนโลยีและทุนจะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มที่สามารถเข้าถึงซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีทักษะสูง ขณะที่การเข้าสู่สังคมสูงอายุทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน แต่แรงงานส่วนใหญ่ยังมีทักษะต่ำ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการสมัยใหม่ได้ ทั้งยังมีโอกาสจะถูกทดแทนด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยี ซึ่งจะทำให้ช่องว่างของค่าตอบแทนแรงงานระหว่างกลุ่มแตกต่างกันมากขึ้น นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศที่ผันผวนซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาคการเกษตรและความมั่นคงของครัวเรือนที่เปราะบาง ดังนั้น ความเหลื่อมล้ำจึงเป็นปัญหาท้าทายต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการหลุดพ้นจากการติดกับดักรายได้ปานกลางของประเทศ

แผนฯ 12 เน้นยกระดับรายได้ประชากรกลุ่ม 40% ที่มีรายได้น้อยสุด

ยุทธศาสตร์การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มีเป้าหมายขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับกลุ่มประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของรัฐ และเพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทั้งนี้ การให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรกลุ่มนี้จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ โดยงานวิจัยของ Jose Gabriel Palma (2012) พบว่า ความเหลื่อมล้ำจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงขึ้นอยู่กับสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่มีรายได้สูงสุด และสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เนื่องจากกลุ่มประชากรร้อยละ 10 ที่ 5-9 มีสัดส่วนรายได้ค่อนข้างคงที่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ขณะเดียวกัน ยังเป็นการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเสี่ยงในการตกสู่ความยากจนไปพร้อมๆ กับการลดความเหลื่อมล้ำในภาพรวมของประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว นอกจากนี้ การยกระดับรายได้ของคนกลุ่มนี้จะช่วยยกระดับรายได้เฉลี่ยของประเทศให้ขึ้นไปตามเป้าหมายการพัฒนาทางเศรษฐกิจของแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 ที่จะให้มีรายได้เฉลี่ย 8,200 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 23,917 บาทต่อคนต่อเดือน ณ สิ้นสุดแผนพัฒนา ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ตั้งเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ประเทศรายได้สูง ซึ่งมีรายได้เฉลี่ย (GNI per capita) 12,735 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปี หรือประมาณ 36,083 บาทต่อคนต่อเดือน

คุณลักษณะประชากร 40% ที่มีรายได้ต่ำสุด

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน 2558 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สศช.

สำหรับประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,344 บาทต่อคนต่อเดือน มีจำนวนทั้งสิ้น 26.9 ล้านคน โดยร้อยละ 59.1 อยู่ในภาคเกษตรกรรม และอีกร้อยละ 15.6 อยู่ในภาคอุตสาหกรรมและก่อสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่ยังใช้แรงงานทักษะต่ำ สอดคล้องกับระดับการศึกษาของประชากรในกลุ่มนี้ซึ่งร้อยละ 75.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า และอีกร้อยละ 12.9 จบการศึกษาระดับมัธยมต้น ขณะที่การกระจายตัวของประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด จะอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากที่สุด ภาคกลางและภาคตะวันออกมีประชากรที่อยู่ในกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดในสัดส่วนที่น้อย โดยเฉพาะเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล และจังหวัดในเขตพื้นที่พิเศษชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) ซึ่งการกระจายตัวของประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดนี้สอดคล้องกับแผนที่ความยากจน โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจนสูงที่สุดก็จะเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด อยู่ในสัดส่วนที่สูงด้วยเช่นกัน สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการมุ่งเน้นการพัฒนาและการจัดสรรทรัพยากรไปสู่จังหวัดดังกล่าว เพื่อให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

แนวทางการดำเนินการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมในประเทศไทย และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น และการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัย การผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ และเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

- การพัฒนาศักยภาพและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตร โดยเร่งขยายพื้นที่ในการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะพื้นที่ยากจน ซึ่งยึดหลักสอดคล้องกับภูมิสังคม และการพัฒนาพื้นที่ การกิจ และการมีส่วนร่วม (Area Function Participation: AFP) สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้กับสถานศึกษาและหน่วยงานรัฐและเอกชน ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เกิดความรู้ความเข้าใจและเป็นแนวร่วมในการพัฒนาที่ยึด “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้งมีการทำงานแบบบูรณาการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน
 - การสร้างโอกาสเข้าถึงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ การสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานรากและการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพ และการสนับสนุนการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ อีกทั้งการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม อาทิ ทบทวนสิทธิประโยชน์ทางภาษีของธุรกิจขนาดเล็ก-กลางให้เหมาะสมและไม่ด้อยกว่าของธุรกิจขนาดใหญ่ กฎหมายเกี่ยวกับการผูกขาดทางการค้า การส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทันต่อรูปแบบสินค้าและบริการที่เปลี่ยนแปลงไป
 - การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือดูแล รวมทั้งแก้ไขปัญหาความยากจนโดยเฉพาะคนจนเรื้อรังให้ได้รับสวัสดิการและหลุดจากภาวะความยากจน โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน การสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกินและการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย รวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่
- ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีการพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ รวมทั้งการเพิ่มองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนให้เกิดประสิทธิภาพ ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจนการพัฒนาอย่างยั่งยืน